

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'**Amical de Mauthausen**
i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya

Sumari

- 1 A l'estiu el treball no s'atura
- 2 El testimoni de Jorge Babel
- 2 El testimoni de Mariano Constante
- 3 Activitats de l'Amical
- 3 Carta de la Amicale de Oranienburg-Sachsenhausen
- 3 Notificació als socis sobre el pagament de quotes endarrerides
- 3 Recordem a...
- 4 Lectures recomanades
- 4 Indemnització francesa als orfes

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis

Sils, 1 baixos - 08002 Barcelona
Tel. 93 302 75 94 - Fax 93 302 75 83
e-mail: A_MAUTHAUSEN@terra.es

REDACCIÓ: Rosa Toran

EDITA: J.J. Gràfics
Tel. 93 555 43 18 - 08328 Alella

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant la procedència.

A l'estiu el treball no s'atura

Ejulve (Terol). Els dies 18, 20 i 22 d'agost van tenir lloc les Segones Jornades dedicades a la deportació de republicans aragonesos als camps nazis en la localitat d'Ejulve (Terol) organitzades per l'Amical i el Grupo Municipal de Chunta Aragonesista. Sota el títol "La paraula contra el ovidio", Juan M. Calvo, membre de la Junta de la nostra associació, va donar veu a les víctimes mitjançant la lectura de diverses cartes contextualitzant-les segons els diferents itineraris personals. Es van presentar les memòries de Pascual Castejón, natural de Calanda, qui va morir al maig de 2005 sense que pogués veure-les publicades. La presentació la va fer el professor Joaquín Mindán encarregat de corregir i preparar el text original. Paral·lelament, en la Biblioteca Municipal va poder visitar-se una petita exposició de llibres.

El regidor nacionalista, José M^a. Salvador, va explicar en la seva intervenció el context polític d'Aragó en els anys anteriors a la guerra civil, amb l'aparició del aragonesisme polític, la discussió de l'Estatut d'Autonomia al maig de 1937 i la creació del Consell de Defensa una vegada iniciat el conflicte bèl·lic.

Aquestes Segones Jornades han comptat amb la participació de nombrosos veïns de la localitat i han tingut una àmplia difusió en els mitjans de comunicació d'àmbit regional.

La Unión (Múrcia). Després del viatge a Mauthausen, el soci Juan Vidal es va adreçar als alcaldes de diverses localitats per impulsar homenatges als 233 murcians deportats, iniciativa que ha quallat en la inauguració, el dia 29 de juny, d'un mural al poble miner de La Unión, obra de l'artista local Pedro Cegarra, en el qual les vagonetes recorden els

trasllats i les làmpades de carbur els unionenses assassinats a Mauthausen. Confiam que els esforços de Juan Vidal es materialitzin en nous actes a diverses localitats interessades en homenatjar els seus ciutadans exterminats pel nazisme.

COL·LABORACIONES

El testimoni de Jorge Babel

Hem rebut una emotiva carta del soci Jorge Babel, agraint la seva integració en el Comitè d'Honor, al temps que inclou els seus trets biogràfics, que reproduïm a continuació:

“Miembro de la Resistencia francesa en el año 1942 en Bourgogne. Detenido por la policia francesa el 10 de febrero de 1943 y evadido. Detenido el 13 de febrero de 1943 en Dijon por la Gestapo, sentenciado a muerte, rehén, para ser fusilado en el fuerte de Romainville (cerca de París), el quince de junio de 1943. A continuación, campo disciplinario de Sarrebrück, en Alemania, y el seis de agosto de 1943 al campo de concentración de Mauthausen (nº 34484). Comandos de Schwechat (en el block de los republicanos españoles) desde octubre de 1943 hasta enero de 1944, Floridsdorf (con Miret, herido, después muerto durante el bombardeo), Afa-Werke-Mödling-Floridsdorf, Steyr y Mauthausen (del 25 de abril de 1945 hasta el 18 de mayo de 1945). Repatriado el 20 de mayo de 1945 a Lyon.

Soy medio francés, medio andaluz por mi padre. El era cordobés; llamado el año 1915 para incorporarse al ejército colonial español de Marruecos, rehusó y se desterró a Francia, donde conoció a mi madre, se quisieron, pero no pudieron casarse sin documentación. En el mes de marzo de 1919 fue expulsado a la frontera española por la policía francesa y fusilado como desertor. Mi madre era soltera, tenía 20 años de edad. Yo nací el 2 de junio de 1919, sin mi padre.

El cinco de mayo 2005 estaba en Mauthausen. Vi a Francisco Batiste (y al señor Zapatero). Soy socio de la Amical desde hace doce años...

Viva el 75 aniversario de la Segunda República Española.”

Oullins, 26 de juny de 2006

El testimoni de Mariano Constante

Mariano Constante, amb el mateix motiu, també ens ha fet arribar el següent escrit:

“Podría contentarme con la noticia de saber que me habéis propuesto para ser incluido en el Comité de Honor de la Amical de Mauthausen y otros campos, pero sería faltar al respeto que tengo a mis compañeros; a las viudas de nuestros desaparecidos en el antro de la muerte; a los hijos de aquellos que lo dieron todo por la causa justa de la libertad y que, pese a los avatares que la vida lleva consigo, sabéis manteneros en aquella actitud que fue siempre la nuestra durante los cinco años de nuestra deportación.

Inútil el deciros que pese a mis años, a mis enfermedades, a mis problemas diversos, estoy orgulloso de poder decir: !GRACIAS A TODOS....! Os prometo que con la misma dignidad que me ha acompañado estos 60 años para relatar y explicar al mundo lo que fue el exterminio de los Republicanos españoles en Mauthausen seguiré defendiendo la memoria de aquellos ideales.

Todos sabéis que sin vanagloriarme de nada nunca dejé de estar presente allí en donde fue preciso al consagrar mis actividades a que nada, ni nadie, queden olvidados o que caigan en el pozo del olvido y la indiferencia. Desde la fundación de la Amical – con el inolvidable compañero Pagès– hasta las conferencias en Francia y en España, con mis escritos, etc. no dejé un solo instante que tenía el deber de hacerlo mientras las fuerzas me acompañaran, hacer saber al mundo cual había sido nuestro “Vía Crucis” de 1940 a 1945 y cual fue nuestra “Historia” sin olvidar nada... Me quita el sueño con frecuencia el contemplar los errores, deformaciones de nuestra HISTORIA, olvidando que el grupo español de Mauthausen tuvo la dignidad siempre de hacer saber la verdad de lo allí ocurrido. Los falsificadores o “escribidores” de todo pelo deberían comprender un detalle primordial: representábamos una férrea cadena, y que cada Repu-

blicano Español era, o representaba, un eslabón de la misma. Nada podía hacer un compatriota solo sin la complicidad de todos. En aquella lucha clandestina un hombre solo estaba condenado a ser quemado rápidamente. Aunque hubo participaciones más importantes de algunos de los nuestros nada se podía conseguir sin la colaboración, ni la complicidad de cada español; aquella cadena de solidaridad, de ayuda, hubiera sido imposible sin la complicidad de todos, como he escrito centenares de veces: Los Republicanos Españoles de Mauthausen éramos una cadena sólida sujeta a obligaciones y conscientes de lo que defendíamos; cada uno de nosotros éramos un eslabón inquebrantable de la misma sin lo cual era imposible embestir contra los SS. Cada eslabón permitió el cumplir con nuestro deber de demócratas Republicanos españoles durante los primeros meses de nuestra deportación. Se ha comentado, se han escrito muchas “novelas”, pero sin bases reales, sin comprender que lo relatado durante 60 años fue nuestra obra colectiva. Por estas y muchas razones se nos impone –aún viejos– el continuar nuestra epopeya,

La vanidad, si es que la hubo, se ha esfumado; pero el continuar con mis actividades es para mi un deber de honrar la memoria de todos aquellos compañeros a quienes prometí que “...si salía vivo de Mauthausen haría todo y consagraría mi vida a que nada ni nadie quedaran olvidados...”. Sin presunciones creo haber mantenido mi palabra dada. Una prueba de ello es que hace varias semanas y a iniciativa del CIRCULO DE LECTORES he dado mi asentimiento a que este editor de España reeditara “Los años rojos”, en lengua española, para ser distribuido en el mundo entero. No dudo de lo que también esto podrá hacer para completar mis testimonios con el fin de mantener el recuerdo de todos y hacer “que nada quede olvidado de lo que fue el intento de los SS y los esbirros hitlerianos y franquistas para nuestra exterminación total”.

Montpellier, juny de 2006

ACTIVITATS

Barcelona

30 de maig. Presentació del DVD "Com ensenyar l'Holocaust" al Saló de Cròniques de l'Ajuntament, impulsat per la Regidoria de Drets civils i realitzat per Xavier Torrents. L'Amical ha donat suport al projecte.

31 de maig. Conferència de Rosa Toran a la Casa Golferichs, sobre els camps de concentració i extermini, dins les activitats de l'entesa cristiano-juueva.

12 de juny. Dins el programa de xerrades, debats i conferències de les Biblioteques de Barcelona, conferència de Rosa Toran sobre la trilogia de Primo Levi, a la Biblioteca Francesc Boix del Poble Sec, amb la col·laboració de El Aleph Editores i Edicions 62.

21 de juny al local de l'Amical i 10 de juliol a la FNAC: Presentació del documental *Làgrimes rojas*, realitzat per Lucia Meler i Victor Riverola, que recull les vivències de deportats i familiars durant el viatge commemoratiu del 60è aniversari.

18 de juliol. Davant el monument als deportats a camps nazis de Sant Feliu de Llobregat, l'agrupació local d'ICV va organitzar un homenatge a les víctimes del feixisme, en el qual van intervenir Jesús Ruiz, membre de la junta de l'Amical, en representació d'aquesta. L'acte va concloure amb una ofrena floral i la lectura d'una magnífica selecció de poemes.

Gijón

Dins les jornades dedicades a l'Holocaust i als totalitarismes organitzades per l'Ateneu Obrer de Gijón, entre els dies 10 i 15 de maig, Angelita Andrade, delegada a Astúries, i Silvia Cueto, presidenta de l'associació GRSD d'Àustria, impartiren xerrades a centres d'ensenyament, participaren a Teleasturias, i dugueren a terme una ofrena floral, el dia 13.

Orense

Organitzada per l'Associació Cultural Agromadas i en el local de l'Associació de Veïns de Seixalbo, Pablo Iglesias impartí la conferència "Ravensbrück, o inferno das mulleres" i comentà un muntatge fotogràfic del camp. L'acte va servir per despertar la memòria de molts veïns sobre les seves dures experiències en la Galícia ocupada per les tropes feixistes i durant la postguerra. La premsa es feu ressó de l'acte.

Terol

Itinerància de l'exposició *Resistentes y Deportadas* a la Escuela de Arte Teruel, del 20 al 31 de març, a Mas de las Matas i a Cantavieja.

Notificació als socis sobre el pagament de quotes endarrerides

El passat mes de maig, igual que es va fer ara fa dos anys, vam dirigir una carta als socis que tenien quotes pendents de pagament, d'un o més anys. Aquesta mesura tenia com únic objectiu regularitzar la situació administrativa de l'associació, i en cap cas es va pretendre excloure a cap persona amb dificultats econòmiques per a satisfer aquestes quotes.

Agraïment de la Amicale de Oranienburg-Sachsenhausen per la col·laboració de la nostra Amical

RECORDEM A:

Agustí de Semir, que morí el 16 d'agost, als 89 anys. Home compromès amb la defensa de les llibertats i la justícia social, des de la seva tasca com advocat defensor de lluitadors antifranquistes, impulsor de l'Assemblea de Catalunya i regidor de l'Ajuntament de Barcelona, en les llistes del PSUC. Era col·laborador de l'Amical.

Jaume Chalamanch Alegret, soci núm. 467, mort el 26 de maig. Resistent a França va estar empresonat en Fort du Hâ (Burdeus) entre els anys 1943 i 1944.

Pierre Saint-Macary, president d'honor de l'Amical francesa, va morir el 18 de juliol. Membre de la Resistència, va ser deportat a Mauthausen el 8-4-1944. Gran amic dels republicans espanyols, els hi va dedicar unes emotives paraules en el seu escrit "Le camp des espagnols".

Salvador Savall Creus, socio núm. 441, va morir el 26 de maig. Va ser redactor dels Estatuts de l'Amical.

LECTURES RECOMANADES

GESSEN, Masha, *Ester y Ruzya*, Península, Barcelona 2005, 317 pàgs. A través de la història de les dues àvies jueves, una d'origen polonès i estudiant a Moscou, i l'altra russa, la seva neta ofereix, en aquestes memòries familiars, una panoràmica extraordinària de les persecucions nazis i estalinistes, des de les purgues de Stalin anteriors a la guerra, l'Holocaust i l'auge del sionisme, fins a la caiguda del comunisme.

LEVI, Primo, DEBENEDETTI, Leonardo, *Informe sobre Auschwitz*, Eliago Ediciones, Castelló 2005, 108 pàgs. L'obra conté *l'Informe sobre l'organització higienicosanitària del camp de concentració per a jueus de Monowitz*, escrit, el 1945, pels dos autors amb un alt grau d'objectivitat i rigorositat, per encàrrec del comandament rus i presentat al govern de l'URSS. Completen el llibre una entrevista a Levi, realitzada en la seva segona visita al recinte d'Auschwitz i reflexions teòriques i un estudi crític de Philippe Mesnard, admirables per les aportacions sobre el pensament i el paper de Levi dins la literatura.

MATA, Nacienceno, *Nacienceno Mata, un canario en Mauthausen. Memorias de un superviviente del holocausto nazi*, ed. a càrrec de Ricardo Guerra Palmero y Oliver Quintero Sánchez. Gobierno de Canarias, Cabildo de La Palma, Centro de la Cultura Popular Canaria, 2006, 219 pàgs. La publicació d'aquesta obra ha estat possible gràcies al manuscrit, datat el 1971, conservat pel seu germà Eutimio durant el seu exili a Venèçuela, i al minuciós treball de contextualització i edició dels autors citats. Le memòries narren l'experiència de Nacienceno Mata, deportat a Mauthausen junt amb el seu germà, Orencio, que va ser assassinat a Gusen. L'obra esdevé també un homenatge als altres canaris morts a Mauthausen.

NÉMIROVSKY, Irene, *Suite francesa*, La Magrana, Barcelona 2006, 409 pàgs. Novel·la extraordinària que descriu l'èxode de molts francesos arrel de la invasió alemanya de 1940, i de la vida quotidiana durant l'ocupació amb tot l'ampli ventall d'actituds, des de la covardia a la solidaritat. L'obra, inacabada,

és la darrera de la seva autora, d'origen rus, deportada i assassinada a Auschwitz, el 1942. El volum conté també la correspondència entre 1936 i 1945, tot destacant la del seu marit, que també acabà mort a Auschwitz, cercant notícies o fent gestions per l'esposa després de la seva detenció pels gendarmes francesos.

SERRANO, Secundino, *La última gesta. Los republicanos que vencieron a Hitler (1939-1945)*, Santillana, Madrid 2005, 696 pàgs. Pormenoritzada perspectiva dels camins dels republicans vençuts, des del seu internament als camps de França o d'Àfrica, els enrolaments a les companyies de treballadors, la participació en les campanyes contra Alemanya, a dins o fora de França, les captures i les posteriors deportacions als camps de concentració, fins arribar a les gestes en la Resistència i en els darrers combats per a l'alliberament de França. L'obra clou amb el desencís per la permanença de la dictadura a Espanya i els intents per forçar accions en contra del règim, en mig de les pugnes polítiques de la immediata postguerra.

Indemnització francesa als orfes

El passat mes de juny hem adreçat una carta al Ministre d'Economia i Hisenda, Sr. Pedro Solbes, sol·licitant que aquesta indemnització no sigui subjecta a cap tipus de retenció fiscal. Informarem en el moment de rebre una resposta a la petició.

Tallar per la línia de punts o fotocopiar i enviar a l'Amical.

BUTLLETA D'AFILIACIÓ A L'AMICAL

Nom (i/o entitat)		Cognoms	
D.N.I.	Data naixement	Domicili	Professió
Codi postal	Població	Tel.	Adreça electrònica

DADES DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Caixa o Banc	Agència nº	Domicili
Codi postal	Població	Llibreta / c/c nº

Sr. Director: Us prego feu efectius els rebuts de l'Amical Mauthausen a càrrec de la meva llibreta o c/c.

- Deportat/da
- Familiar
- Col.laborador/a

Quota anual: 20 euros

Signatura: